Verkenning van Osdorperweg 658-660
Datum: 24 februari 2025
Auteur: Manon Fonteijn en Agnes Hemmes
Bezoekdatum: 7 april 2024 (schouw vanaf de openbare weg)

Architect: F.J.E. Dekeukeleire
Ontwerpjaar: 1976-1980
Bouwjaar: 1978-1980
Ordewaardering: orde 1-waardering (typologie 5 / vormgeving 5) op de concept-waarderingskaart architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit Dorpen en Linten.

Opmerking
Deze verkenning is door Monumenten en Archeologie (MenA) gemaakt op verzoek van stadsdeel Nieuw-West (d.d. 15 februari 2022) in het kader van nader onderzoek naar alle orde 1 en orde 1 panden. De verkenning is tot stand gekomen op basis van archief- en literatuuronderzoek en een schouw van de woningen vanaf de openbare weg. De interieurs van beide woningen zijn niet bezocht (geen medewerking van de eigenaren).
Van het interieur van Osdorperweg 658 is, behalve de informatie die ontleend kan worden aan de bouwtekeningen, niets bekend.
De beoordeling van het interieur van Osdorperweg 660 is gebaseerd op foto's en plattegronden op de website van makelaar, geraadpleegd op 8 februari 2023 (de advertentie dateert uit 2021). Deze documentatie geeft een goed, maar niet volledig beeld van het interieur van deze woning. Niet bekend is of het interieur sindsdien gewijzigd is.

Stedenbouwkundige context
Osdorperweg 658-660 is een dubbelwoonhuis, gelegen aan de noordzijde van de Osdorperweg in het landelijke gebied van Osdorp, stadsdeel Nieuw-West. Een oudere voorganger werd gesloopt voor deze nieuwbouw, het perceel is gesplitst en twee nieuwe woningen zijn teruggebouwd.
Hoewel het dubbelhuis een uitgesproken eigentijdse invulling kreeg, bleven bij de nieuwe erfinrichting diverse, in het landelijk gebied gangbare elementen behouden, zoals de slotenstructuur, bruggen, de aanwezigheid van een voorerf en het groene karakter van het geheel. De twee percelen worden aan drie zijden begrensd door een sloten: een wegsloot aan de voorzijde, evenwijdig aan de Osdorperweg en een kavelsloot ten westen van de woningen. Aan de noordzijde bevindt zich een bredere sloot met ten noorden daarvan het volkstuinenpark De Eendracht. Elke woning heeft een eigen toegangsbrug met in het verlengde hiervan een oprijlaan die uitkomt bij een dubbele garage aan weerszijden van de woning. De brug van het rechter woonhuis bestond al ten tijde van de bouw van de woningen, de linker brug is nieuw gemaakt. Zowel de voor- als de achtertuinen grenzen aan elkaar en zijn omzoomd door gras en bomen. In de voortuin staat een klein kunstwerk van een onbekende kunstenaar. Het is niet bekend wanneer en door wie dit geplaatst is.

Het dubbele woonhuis is gesitueerd aan de rand van de Osdorper Binnenpolder, een gedeeltelijk uitgeveende polder die oorspronkelijk werd gekenmerkt door een open weidelandschap met een strokenverkaveling zoals dat aan de zuidzijde van de Osdorperweg in de Osdorper Bovenpolder nog goed herkenbaar is. De eeuwenoude Osdorperweg, die in totaal circa 5,5 kilometer lang is en loopt van Sloten tot aan Halfweg, is vernoemd naar het voormalige dorp Osdorp (afgeleid van 'Oostdorp') in de voormalige gemeente Sloten. Deze gemeente bestond van oorsprong voornamelijk uit agrarisch gebied,

op enkele dorpen na. De Osdorperweg liep dan ook langs en tussen landerijen. De historische bebouwing werd (en wordt) gevormd door lintbebouwing en bestond overwegend uit boerderijen. In de twintigste eeuw is daar 'andersoortige' bebouwing bijgekomen in de vorm van bedrijfsloodsen en woonhuizen, zoals Osdorperweg 658 en 660. Vooral wat betreft de ruimtelijke opzet – in de vorm van een geschakeld woonhuis – zijn deze woningen eerder de uitzondering dan de regel in dit gebied. Wat ook opvalt is de volumeopbouw en oriëntatie van de woningen die evenwijdig aan de hoofdweg is, in plaats van haaks hierop wat meer standaard is voor (met name de boerderijen in) dit gebied. Het is daarmee een goed voorbeeld van herkenbaar eigentijdse nieuwbouw die in schaal en structuur zorgvuldig is ingepast in het historische lint.
Het agrarische karakter van het gebied is vandaag de dag gedeeltelijk nog afleesbaar. De noordzijde van de Osdorperweg is in de loop der tijd weliswaar relatief dicht bebouwd geraakt; de achtertuinen van deze huizen raken aan het stedelijk gebied. Aan de zuidzijde is het landelijke (lint) karakter duidelijker afleesbaar door de vrije ligging van boerderijen en woonhuizen in het open landschap van de Osdorper Bovenpolder.

Gebouwtype en bouwgeschiedenis in hoofdlijnen
Osdorperweg 658-660 is een vrijstaand, dubbel woonhuis, bestaande uit twee in opzet aan elkaar gespiegelde, geschakelde woningen met aan weerszijden elk een dubbele garage annex berging. Het hoofdvolume van de woningen heeft een rechthoekige grondslag dwars op de Osdorperweg, bestaande uit een begane grond en een eerste / zolderverdieping onder een ongelijk zadeldak met de nok haaks op de weg. Door het ongelijk zadeldak beslaat het volume aan 'buitenzijde' telkens twee lagen en 'binnenzijde' één laag. De hoofdvolumes zijn in het midden gekoppeld door een langgerekt, eenlaags volume onder een plat dak, dat terugligt ten opzicht van de hoofdbouw. Hierdoor hebben de woningen op de begane grond een L-vormige opzet. In het midden, aan de straatzijde, omsluiten ze een gezamenlijke buitenruimte (een terras) die op de ontwerptekening als 'patio' wordt aangeduid. Voorlangs de huizen loopt een betegeld pad. Schuin links- en rechtsachter de hoofdvolumes bevindt zich een gelijksoortig eenlaags volume in de vorm van de dubbele garages. De ingang van de woningen bevindt zich in de zijgevel. De woningen zijn onderkelderd.

De dubbelwoning aan de Osdorperweg 658-660 is ontworpen door de Amsterdamse architect ir. F. J. E. Dekeukeleire (1925-1985). Binnen het architectenbureau was de Zaanse architect Th. Gefken de projectarchitect (op de bouwtekeningen staat vermeld 'get.: THG'). Op 28 april 1978 werd de eerste paal geslagen en op 4 december 1980 was het werk gereed.
Over eventuele verbouwingen van beide woningen sindsdien is weinig tot niets bekend. In het Archief van Bouw- en Woningtoezicht van Stadsdeel Nieuw-West zijn geen plannen aangetroffen. Osdorperweg 660, de linker van de twee woningen, is enkele jaren geleden (in 2021) verkocht. Op de makelaarsfoto's uit 2021 oogt de woning vrij goed in tact. In welke staat de woning nu, anno 2025 verkeert, is niet bekend. Over het interieur van het buurpand 658 is helemaal niets bekend.
Wel zijn op beide daken en op de garage van nr. 658 zonnepanelen geplaatst.

Architectonische verschijningsvorm
Exterieur
Het exterieur van beide woningen lijkt goeddeels in redelijk oorspronkelijke staat te verkeren. De dubbelwoning is opgetrokken in baksteen. Voor het dak is gebruikt gemaakt van zwart gesmoorde dakpannen, voor de buitenmuren geelbruin gesinterde bakstenen en voor de houten gevelbekleding, kozijnen en ramen donkerbruin, geolied hout (red cedar, naaldhout, meranti en tropisch hardhout).
De eenlaagse delen werden voorzien van een brede daklijst bestaande uit horizontale boeiboorden van blank gelakte red cedar. Deze horizontale delen versterken de voor Dekeukeleire kenmerkende nadrukkelijke horizontale lijnen in het ontwerp. Het bovenste deel van het muurwerk van de zijgevels van het hoofdvolume is daarentegen bekleed met verticale delen. Zowel de boeiboorden als de gevelbekleding is, ten opzichte van het onderliggende muurwerk, met een overstek uitgevoerd. De houten kozijnen zijn voorzien van keramische raamdorpels.

Interieur

Osdorperweg 660

Beide woningen hebben nagenoeg dezelfde plattegrond, gespiegeld over de middenas. Net als het exterieur, dateert ook het interieur van Osdorperweg 660 – voor zover bekend – nog grotendeels uit de bouwtijd. De indeling van de *begane grond* beschrijft, zoals te zien is op de ontwerptekeningen, een L-vorm. De voordeur bevindt zich in de zijgevel, ter hoogte van de achtergevel. In het verlengde van de vestibule is de entreehal met, tegen de kopgevel, een centrale trap naar de kelder en de eerste verdieping. De hal leidt naar een ruime L-vormige woonkamer die het grootste deel van de begane grond beslaat en bestaat uit een zit- en een aparte eethoek.

Zeer bepalend voor de ruimtelijke beleving van de woonkamer is de vide ter hoogte van het eethoek, wat een doorzicht naar de verdieping mogelijk maakt en tevens zorgt voor daglicht van bovenaf. Een ander belangrijk aspect van het interieur is de afwerking van het plafond en een deel van de wanden met schroten. Deze schroten, die bestaan uit brede, blank gelakte delen, zijn niet evenwijdig aan de wanden, maar onder en hoek van 45 graden (diagonaalsgewijs) aangebracht. Dit heeft als effect dat de kamer visueel over de diagonaal in de breedte wordt getrokken en zo groter lijkt. Dit schrotenplafond van de woonkamer is zonder onderbreking doorgezet in de gang en de vestibule, die in open verbinding staan met de woonkamer, wat zorgt voor een vloeiende overgang tussen de verschillende vertrekken. Een deel van de wanden van de woonkamer is eveneens met blank gelakte verticale schroten bekleed, afgewisseld met schoon metselwerk van zachtgele bakstenen. Tegen de voorgevel bevindt zich een open haard. De keuken bevindt zich halverwege, tegen de linkerzijgevel, met in het verlengde hiervan de bijkeuken. De keuken is door middel van een lage, eveneens met schroten beklede bar (onderdeel van het oorspronkelijke ontwerp) van de woonkamer gescheiden.

In de korte dwarsvleugel bevindt zich een gang met berging en douche en aan het einde een ruime slaapkamer. De *eerste / zolderverdieping* is te bereiken via een open houten trap en komt uit op een ruime overloop die de verschillende vertrekken ontsluit en georganiseerd is rond de hierboven genoemde vide. Een hooggeplaatst riant daklicht boven de vide zorgt voor daglicht op zowel de verdieping alsook op de begane grond. De vide is voorzien van een houten balustrade met een in het ontwerp geïntegreerde plantenbak. Ook hier is het plafond en een deel van de wanden bekleed met houten schroten. Ter plaatse van de dagkanten van het daklicht hebben deze schroten een uitwaaierend verloop.

Aan de voor- en achterzijde zijn slaapkamers, van elkaar gescheiden door een badkamer (met in 2021 nog de afwerking (tegels en schroten) en het sanitair uit de jaren 1970) en een bergruimte. De kastenwanden aanwezig in de slaapkamers zijn mogelijk door Dekeukeleire zelf (mee)ontworpen.

Tot slot heeft de woning een ruime *kelder*, die op de ontwerptekeningen bestemd is als 'hobbyruimte' en is voorzien van een (tweede) open haard. De ruimte is voorzien van enkele hoog geplaatste, horizontale ramen. Ook hier is het plafond uitgevoerd met schroten met ingebouwde spotjes.

Osdorperweg 658

Het interieur van Osdorperweg 658 is niet bekeken (geen medewerking van de eigenaar). Deze is identiek aan die van Osdorperweg 660 (al is niet bekend of dat nog steeds het geval is). Slechts op kleine punten wijken de plattegronden van elkaar af: zo is de keuken van nummer 658 gesloten (in plaats van de open keuken met bar van nummer 660). Verbouwingstekeningen zijn niet bekend in het archief van Bouw- en Woningtoezicht.

Cultuurhistorische context

Opdrachtgevers

De woningen gelden als representatief voorbeeld uit de late jaren zeventig van het luxebouw voor de betergestelden in het buitengebied. Opdrachtgevers waren de familie Van den Bogaard en de familie Boelens. Deze families waren geen onbekenden van elkaar: zij hadden een gezamenlijke firma die zich ondermeer toelegde op steigermaterialen. Deze firma werd gevormd door de compagnons Gijsbertus van den Bogaard en Keimpe Boelens. Van laatstgenoemde is bekend dat hij timmerman en aannemer was. De firma was zelf verantwoordelijk voor de bouw van de woningen. Als constructeur was het ingenieursbureau B. van Rossum betrokken, een bureau waar Dekeukeleire vaker mee samenwerkte.

Architect F. J. E. Dekeukeleire
De architect van de woningen, Frits Dekeukeleire, ontwierp kantoorgebouwen, villa's, bungalows en geschakelde woonhuizen in voornamelijk stedelijke omgevingen. Dekeukeleire is vooral bekend om zijn ontwerpen voor het rederijkantoor aan de Westerdoksdijk (1960, gemeentelijk monument), het Rembrandtpleintheater (1966, ingrijpend verbouwd in de jaren tachtig) en het Atlascomplex (1983, gemeentelijk monument in procedure) in Zuidoost (gemeentelijk monument in procedure). De kantoorgebouwen zijn vaak te herkennen aan hun moderne stijl, passend in de traditie van het naoorlogse modernisme, en de toepassing van brede horizontale banden van glas en baksteen. Het bureau van Dekeukeleire is ook verantwoordelijk voor aan een deel van de woningbouw in Geerdinkhof in Amsterdam Zuidoost in de jaren zeventig en tachtig, waar hij onder andere L- en U-vormige bungalows voor ontwierp. Het schakelen van woonhuizen en sterke horizontale belijning zijn een kenmerk van het werk van Dekeukeleire. Voor zichzelf ontwierp hij een bungalow met kantoorruimte aan de Willem Mulierhof (1962) in Geuzenveld. Deze woning maakt onderdeel uit van een rijtje van vijf min of meer gelijkvormige, geschakelde eenlaagse villa's. Deze behoren tot zijn vroege werk. De L-vormige plattegrond van Osdorperweg 658-660 (die juist tot zijn latere werk gerekend kunnen worden), waarbij de vertrekken georganiseerd zijn rond een patio toont overeenkomsten met de plattegronden van de villa's aan de Willem Mulierhof, maar bijvoorbeeld ook met de woningen aan de Geerdinkhof. Op dit punt toont zijn werk dus niet een bepaalde ontwikkeling. Voor zover nu bekend, is dit wel het enige vrijstaande dubbele woonhuis dat hij ontworpen heeft.

Dekeukeleire maakte bewust gebruik van duurzame en bestendige materiaalsoorten en had een grote voorliefde voor de toepassing van baksteen, al dan niet geglazuurd: "De voornaamste eis, die ik aan dit materiaal stel, is die van de duurzaamheid. Ik zoek naar soorten die zowel de tand des tijds als de atmosfeer kunnen doorstaan. Een voorbeeld van een dergelijke steen is de rode appelbloesem die er door jaren alleen maar mooier op wordt. Ik zelf kom meestal terecht bij een verglaasde steensoort", aldus Dekeukeleire in een interview met het tijdschrift *Baksteen*. De woningen aan de Osdorperweg zijn geheel opgetrokken uit dit materiaal.

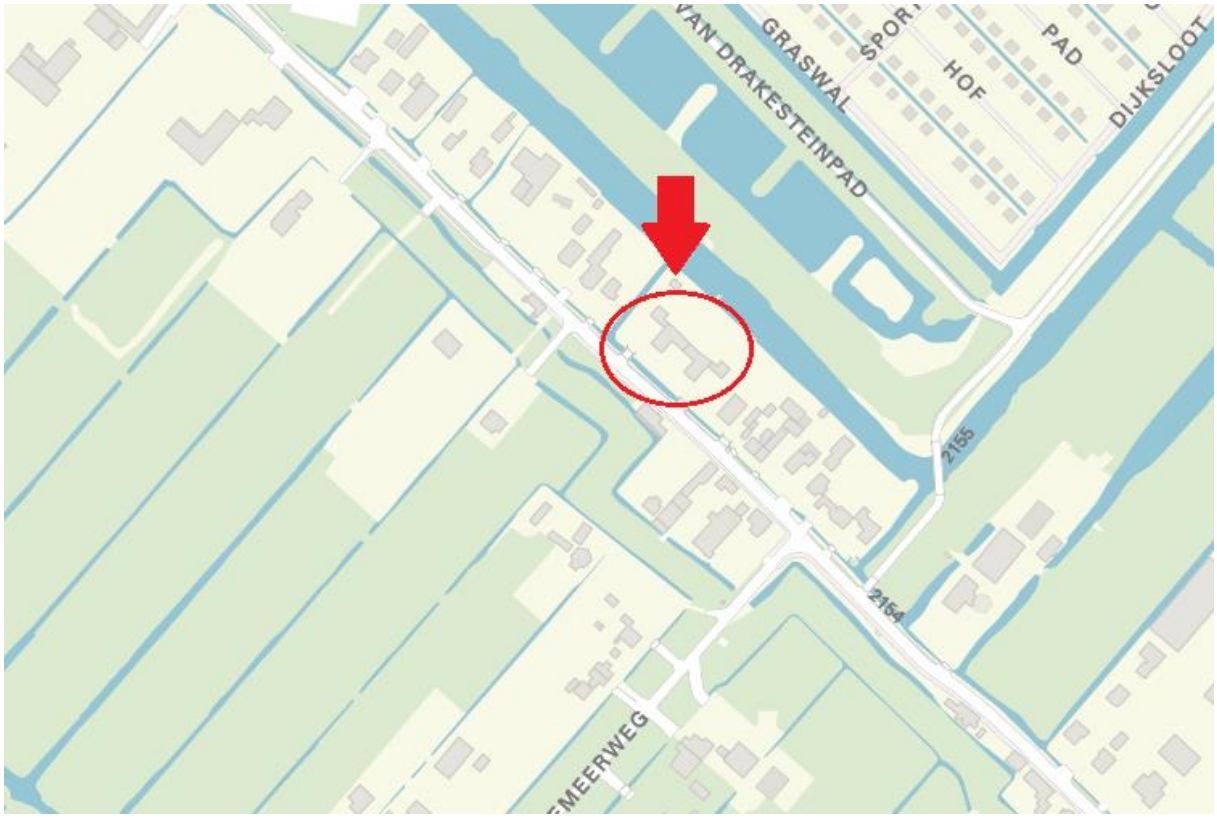
Conclusie / registeromschrijving
Architectonische waarden
Osdorperweg 658-660 is van *architectonische waarde* als representatief voorbeeld van het luxe bouwen in het landelijke buitengebied in de jaren 1970 en vanwege de bijzondere volumeopbouw van twee geschakelde woningen rond een patio, met een expressieve, asymmetrische dakvorm, afgewisseld met lage, sterk horizontale volumes. Het ontwerp is kenmerkend voor het werk van Dekeukeleire.
De woningen onderscheiden zich hiermee van de overwegend agrarische bebouwing langs de Osdorperweg. Dekeukeleire ontwierp vrijwel zijn gehele carrière geschakelde woonhuizen maar, voor zover nu bekend, is dit binnen zijn oeuvre het enige (of een van de weinige) vrijstaande dubbele woonhuis dat hij ontworpen heeft.
De dubbelwoning is tevens van *architectonische waarde* vanwege de zorgvuldige detaillering van en weldoordacht materiaalgebruik (waaronder de bijzondere, diagonaalsgewijze toepassing van de houten schrotenplafonds). De interieurs kenmerken zich door een grote ruimtelijkheid, mede door de aanwezigheid van de vide in de woonkamer en de verschillende vertrekken die in open verbinding staan met elkaar. Van Osdorperweg 660 is bekend dat zich hier (in 2021) nog veel originele interieuronderdelen bevinden (zoals de open haard, het barmeubel in de keuken, het trappenhuis, diverse deuren en kastenwanden, badkamersanitair).

Stedebouwkundige waarden
De woonhuizen zijn van *stedenbouwkundige waarde:* ten eerste hebben de woningen ensemblewaarde als symmetrisch opgezet ontwerp. Een tweede bijzonderheid is de afwijkende oriëntatie de woningen binnen het bebouwingslint, namelijk in de breedte, evenwijdig aan de Osdorperweg in plaats van haaks daar op. Het eigentijds vormgegeven woonhuis breekt zo met het traditionele beeld van de lintbebouwing langs de Osdorperweg en draagt bij aan de variatie van de bebouwing. In korrel en schaal sluit het dubbele woonhuis goed aan op de omgeving.

Gaafheid
Het exterieur van Osdorperweg 658-660 lijkt goeddeels in redelijk oorspronkelijke staat te verkeren. Of de indeling en interieurafwerking van het beide woningen nog oorspronkelijk is, kon niet worden vastgesteld (geen medewerking van de eigenaren). Op basis van de makelaarsfoto's uit 2021 is geconstateerd dat het interieur van Osdorperweg 660 op dat moment nog vrijwel helemaal gaaf was. Van het interieur van Osdorperweg 658 zijn geen gegevens bekend; het is niet uitgesloten dat ook hier interieurwaarden aanwezig zijn.

Bronnen en literatuur
Het Nieuwe Instituut, archief tijdschrift Baksteen
Delpher.nl
Data.amsterdam.nl / Amsterdamse Bouwarchief
Gemeente Amsterdam (afdeling Monumenten en Archeologie), Cultuurhistorische Verkenning dorpskern Sloten en omgeving Osdorperweg (2007)
Gemeente Amsterdam, Bestemmingsplan 'Osdorperweg e.o.' (vastgesteld 16 februari 2010, onherroepelijk 25 april 2012)
F.J.E. Dekeukeleire – Amsterdam op de kaart
Osdorperweg – Wikipedia
Marijke Beek, 'Horizontalen in beton en glas' (juni 2020), infobulletin deel 5 'Ontwerp en ontwerpers van Geerdinkhof'
Makelaarswebsite Henk Burger Makelaardij, geraadpleegd op 8-2-2023
(https://www.henkburger.nl/aanbod/woningaanbod/amsterdam/koop/huis-5481650-Osdorperweg-660/)

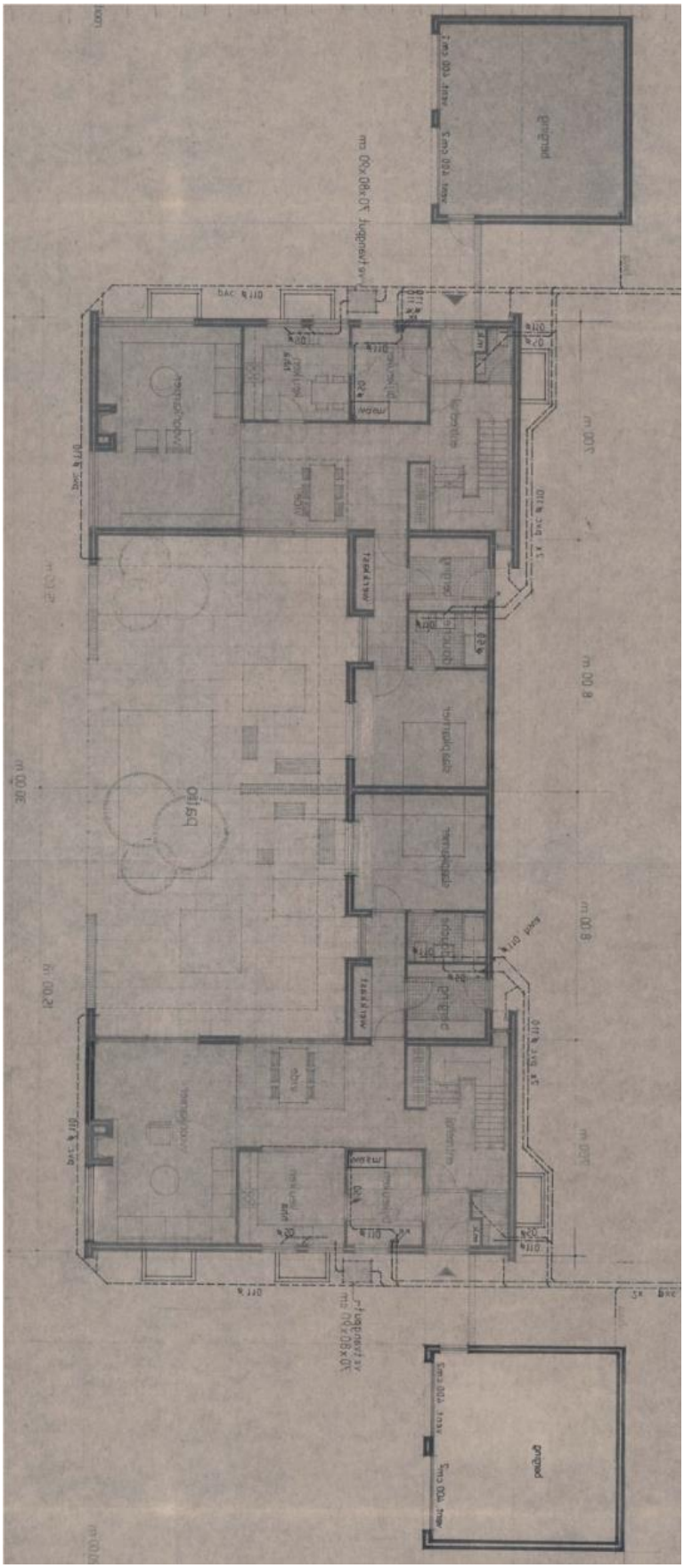
Beeldmateriaal

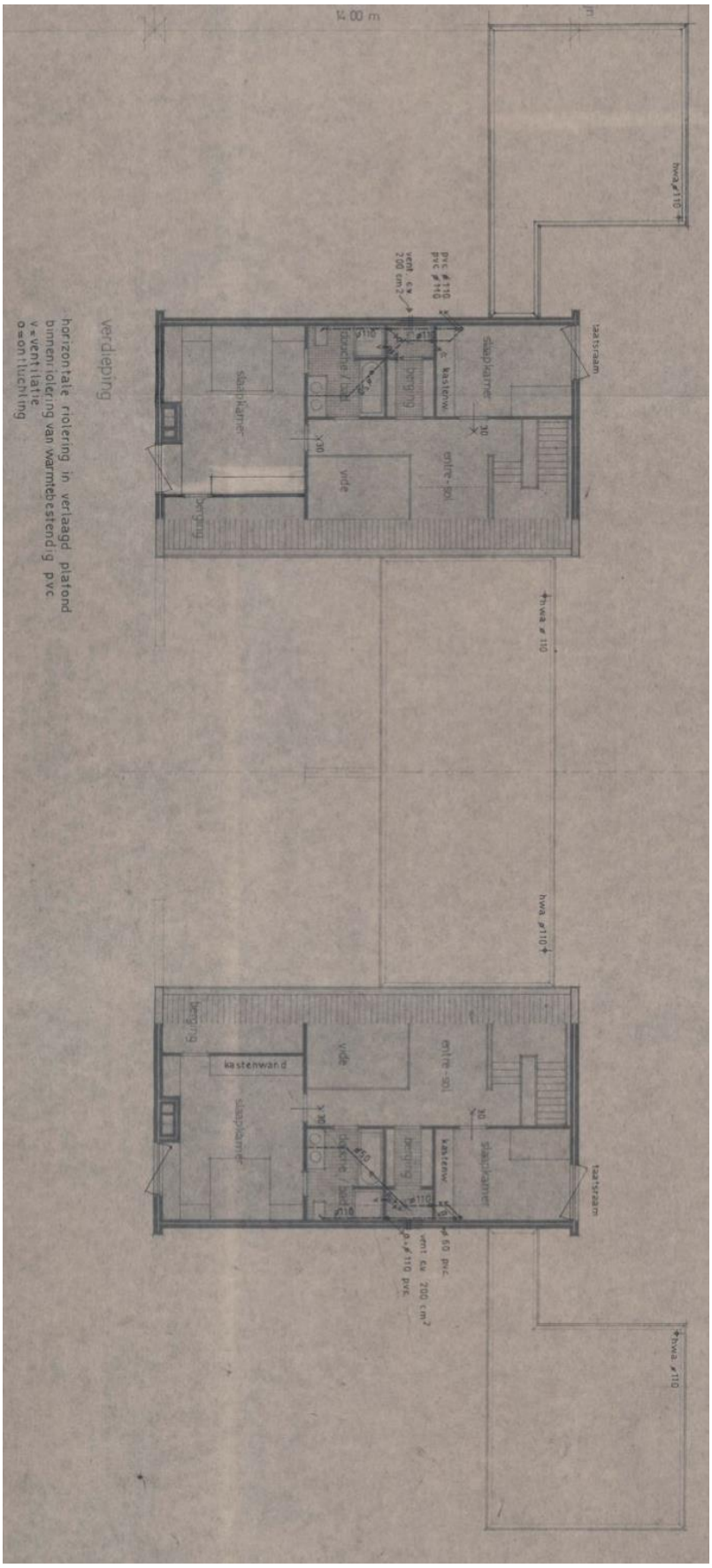
Osdorperweg 658-660, situatie 2022. Bron: Atlas Amsterdam

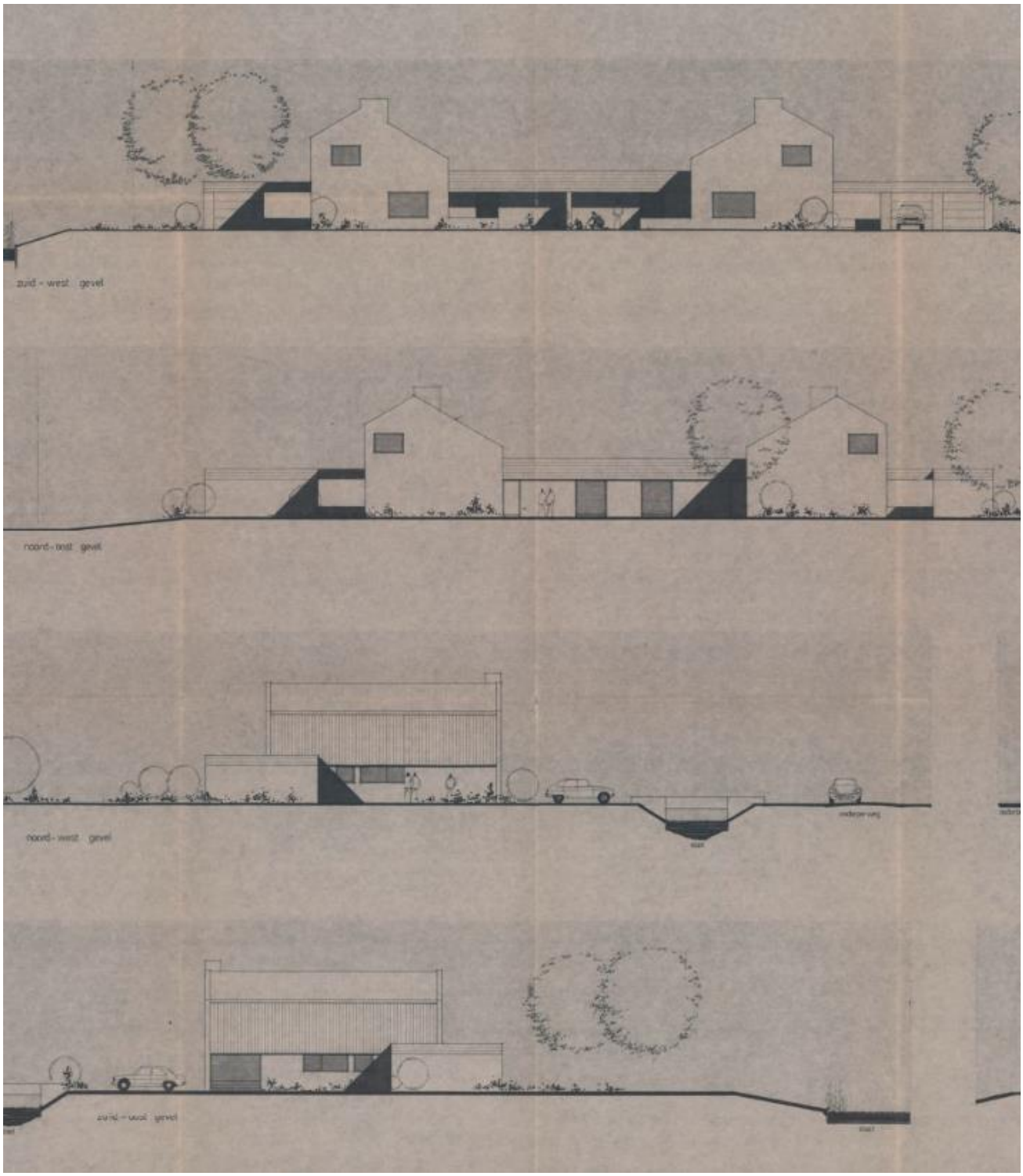
Luchtfoto van het dubbele woonhuis aan de Osdorperweg 658-660, situatie 2022. Bron: Atlas Amsterdam

Plattegrond begane grond Osdorperweg 658-660, door F. J. E. Dekeukeleire 1976. Bron: Stadsdeel Nieuw-West, Archief Bouw- en Woningtoezicht

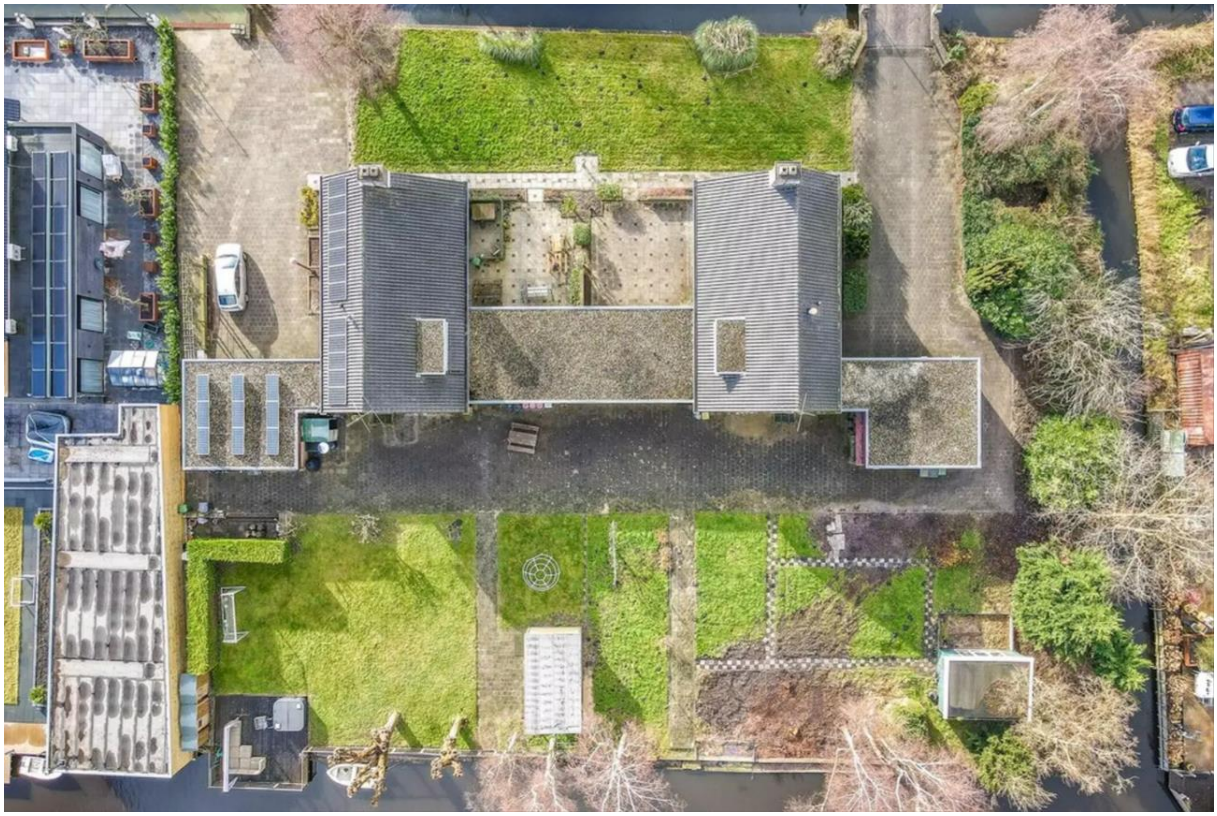
Plattegrond begane grond Osdorperweg 658-660, door F. J. E. Dekeukeleire 1976. Bron: Stadsdeel Nieuw-West, Archief Bouw- en Woningtoezicht

Deel gevelaanzichten van Osdorperweg 658-660, door F. J. E. Dekeukeleire, 1976. Bron: Stadsdeel Nieuw-West, Archief Bouw- en Woningtoezicht

Het dubbele woonhuis aan de Osdorperweg 658-660. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Luchtfoto dubbele woonhuis aan de Osdorperweg 658-660. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Het dubbele woonhuis aan de Osdorperweg 658-660. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Entree woonhuis Osdorperweg 660. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

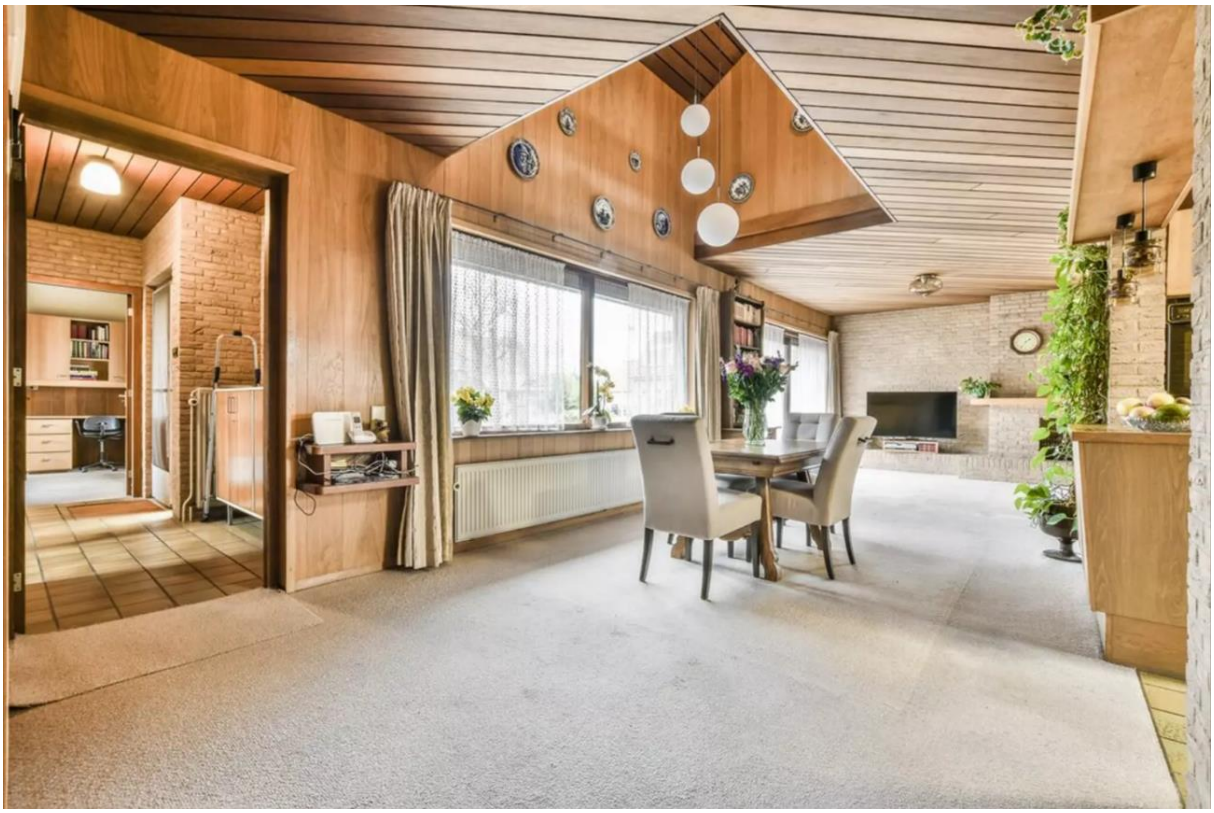
(Deel) voor/zijtuin woonhuis Osdorperweg 66o. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Woonkamer Osdorperweg 66o. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Woonkamer Osdorperweg 66o. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Eetkamer Osdorperweg 66o. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Keuken Osdorperweg 660. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Trappenhal naar kelderruimte en eerste verdieping Osdorperweg 660. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Mee-ontworpen interieur op eerste verdieping Osdorperweg 660. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

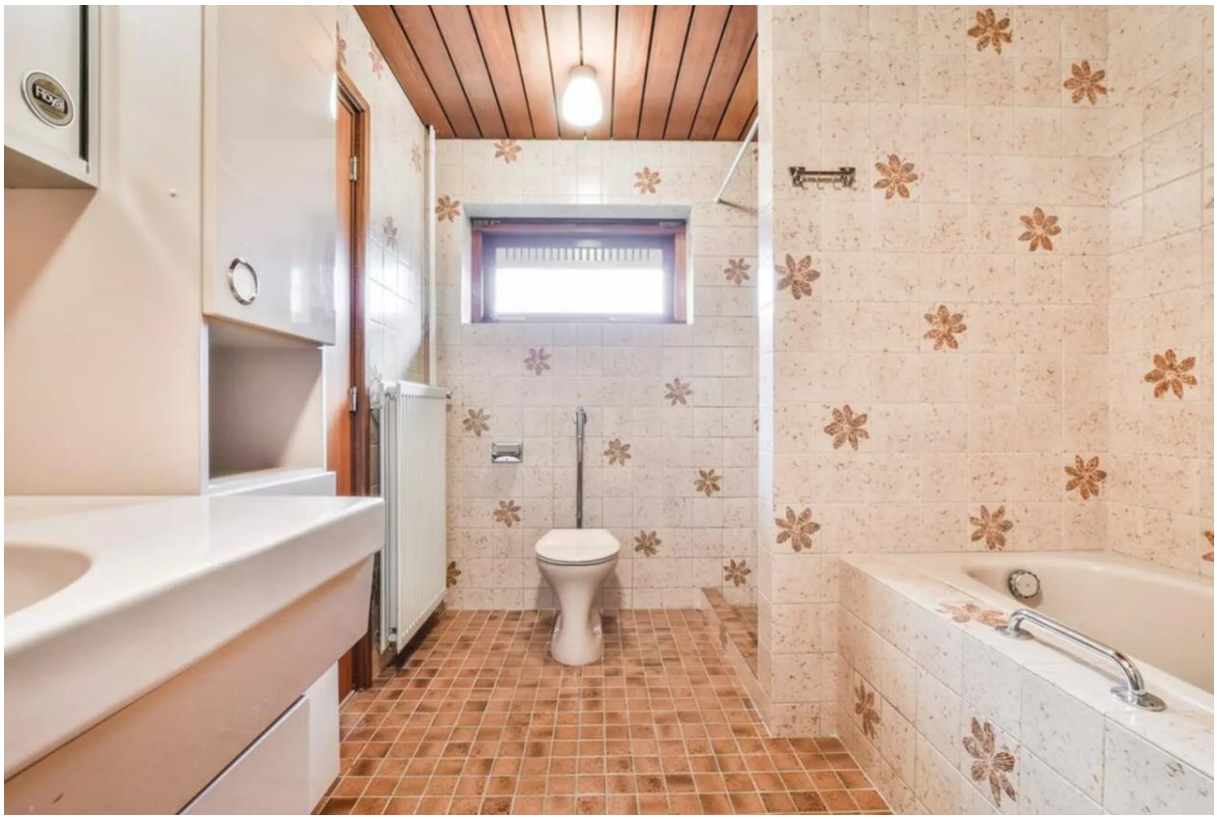
De mee-ontworpen oorspronkelijke kastwand, deuren en kozijnen zijn in deze kamer goed te zien. Het is onduidelijk of deze oorspronkelijke elementen zich nog in de woning (Osdorperweg 660) bevinden. Bron: website Henk Burger Makelaardij 8-2-2023

De mee-ontworpen kastwand in een slaapkamer, Osdorperweg 66o. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Kelderruimte Osdorperweg 66o. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Badkamer Osdorperweg 660. Bron: website Henk Burger Makelaardij (opname 2021)

Osdorperweg 658-660, 7 april 2024. Foto: auteur / Monumenten en Archeologie

Osdorperweg 658-660, 7 april 2024. Foto: auteur / Monumenten en Archeologie

Osdorperweg 658,7 april 2024. Foto: auteur / Monumenten en Archeologie

Osdorperweg 660,7 april 2024. Foto: auteur / Monumenten en Archeologie

Voorzijde met onbekend beeld/kunstwerk Osdorperweg 658-660, 7 april 2024. Foto: auteur / Monumenten en Archeologie